

Béres L. Attila

A választások előtt Csiky is üzent

Az anyai és apai ágról is örmény családból származó Csiky Gergely életét alig, drámai közül is elsősorban a Nagymamát ismerjük. Csiky Gergely, a drámaíró címmel meghirdetett augusztusi klubdélután rendezését a Budapest Főváros XII. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat vállalta. A műsort a klub háziasszonya, dr. Issekutz Sarolta állította össze, aki először is röviden összefoglalta Csiky Gergely életét és írói munkásságát. (Előadását keretes kiemelésünkben közöljük.)

Levetítésre került egy riportfilm részlet, amelyben É. Szabó Márta kérdéseire Nemeskürty István irodalom- és filmtörténész válaszolt. A filmrészletből Csiky Gergely munkásságáról számos kevésbé ismert részletet tudtunk meg.

Az augusztusi klubdélután közönsége ezután megtekintette Hajdufy Miklós rendező és Czabarka György operatőr 1979-ben filmre vitt Csiky Gergely *Ingyenélők* című társadalmi drámáját. *Szemes Mari*, *Darvas Iván*, *Schütz Ila*, *Czeglédi Sándor*, *Gyenge Árpád*, *Sárosi Gábor*, *Peremartoni Krisztina*, *Hegedűs D. Géza*, *Bencze Ferenc*, *Hámori Ildikó* remekül megformált, szórakoztató színészi játéka a választások előtt üzenet értékű élményt jelentett mindazoknak, akik még nem látták, vagy régen látták az eredetileg *Proletárok* címmel írt drámát.

(„1880-ban, a budapesti Nemzeti Színházban bemutattak egy vígjátékot, amely egyszerre váltott ki lelkesedést és felháborodást, vagyis: botrányos siker volt. A drámatörténet úgy tartja nyilván, hogy Csiky Gergely *Proletárok* című komédiájánál kezdődik a realista igényű magyar társadalmi dráma. A harmincnégy éves, tekintélyes hivatalokat ellátó római katolikus pap, teológiai professzor és szent-széki ügyész legendásan művelt, renginegely nyelvet beszélő férfi, aki már túl van

több nagyszínpadi sikerén. A többször *Ingyenélők* címen játszott *Proletárok* mozgalmas cselekménnyel, mulatságos figurákkal, vígjátéki hatásokkal, de erősen fanyar ízekkel tart görbe tükröt a kornak, érdekes, fordulatossá, mulatságos és nagyon modern mű – akár tizenhárom évvel a kiengyezés után, akár a huszonegyedik században találkozunk vele.” – PORT.hu)

A film után *dr. Issekutz Saroltától* megtuduk milyen programok várnak ránk szeptemberben. Majd a nemzetiségi önkormányzati választások kampánya kapcsán arra hívta fel a figyelmet, hogy mindenki regisztráltassa magát és szavazzon október 12-én az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jelöltjeire. „Először lesz lehetőség arra, hogy országosan felmérjük az erdélyi magyarörménység létszámát – mondta. – Ehhez az kell, hogy átérezzék, amit a füzetek Választási Különszáma is sugall, mindenkinél meg kell tennie a két lépést, a regisztrációt és a szavazást, hogy a már magyarul beszélő örmény közösség folytatni tudja a húsz éve megkezdett kulturális-, identitásörző-, közösségsszervező- tevékenységet.” (A választásokkal kapcsolatos információkat a 20. oldalon adjuk közre.)

Zárugné Tancsin Katalin, a Zuglói Örmény Önkormányzat elnöke zárásként elmondta, hogy Csedő Csaba, Csíkszegreda polgármestere részt vett 1997-ben

Rozgonyi Zoltán zuglói polgármester meghívására a Zuglói Örmény Önkormányzat által rendezett Világosító Szent Gergely rendezvényen, és aján-dékba adott egy – testvérvárosi kapcsolat erősségét szimbolizáló – kopjafát. Miután megszűnt a Zuglói Kisebbsé-

gek Háza, ezt a kopjafát szeptember 28-án állítják fel a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség kertjében (XI. ker., Orlay utca 6.), ahol a templom Fogolykiváltó Boldogasszony búcsúján felkérrik az atyát, hogy szentelje fel újból a felállított kopjafát.

Csiky Gergely

1842. december 8-án Pankotán (Arad megye) született és 1891. november 19-én Budapesten hunyt el.

Szülei az erdélyi örmény származású Csiky János megyei főorvos és Verzár Helena. A gimnáziumot Aradon végezte. Már korán – 8 éves korában – megmutatkozott tehetsége az irodalom és költészet iránt. Marosi Gyula és Vándorfi Álnéven közölték műveit a korabeli lapok. A magyar irodalmon kívül tanulmányozza a római és görög klasszikusokat. A papi hivatást választja és 1859-ben a Csanád-egyházmegye temesvári szemináriumába lép, majd két év után a pesti központi papnevelőbe. A teológiai tanulmányai mellett a drámaköltészettel foglalkozik. 23 évesen, 1865-ben pappá szentelik, majd Bécsbe küldik az Augustinaeumba tanulni, ahol 1868-ban teológiai doktorátust szerez. 1870-ben gimnáziumi tanár Temesváron, majd egyházjog és történet tanár a papnevelőben 1878-ig. Elsajátítja a francia és angol nyelvet, és fordítja az egyházi irodalmi alkotásokat. A Csanád c. egyházmegyei lap munkatársa lesz. Jóslat c. színművével robban be az irodalomba, amellyel elnyeri a Magyar Tudományos Akadémia 100 aranyos Teleki-díját, s ettől kezdve ontja a színműveket, tragédiákat, valamennyivel az Akadémia különböző díjait nyerve el. 1879-ben a Kisfaludy Társaság rendes tagjává, majd másodtitkárává választja, a Magyar Tudományos Akadémia pedig levelező tagjai sorába. Arad városának 1881-ben lesz díszpolgára. Eközben püspöki engedéllyel a fővárosba költözik és minden idejét az irodalomnak szenteli, dolgozik a hírlapoknak, fordít darabokat a Nemzeti Színház és a Kisfaludy Társaság számára. Bonnáz csanádi püspök azonban nem nézi jó szemmel felszentelt papjának profán foglalkozását a színpadon, amelyet egy hivatalos levélben Csiky tudtára is ad. 1880-ban Csiky a levélre válaszként kilépett az egyházi rendből, 1881-ben evangélikus vallásra tér át és nőül veszi Villeczné Bakody Amandát. 10 év boldog házasság után 49 éves korában elhalálozott.

Művei szinte megszámlálhatatlanok, 35 színművet írt, két prológot és egy monológot, 39 színművet és sok német, francia, angol irodalmi művet fordított. Szerkesztette a Csanád egyházmegyei közlönyt Temesváron, a Lehel Kürtje c. politikai heti néplapot Budapesten, a Műkedvelők színpadja c. lapot. Ezen kívül egyházi jogi szakmunkákat, irodalomtörténeti munkákat, számtalan elbeszélést írt.

I. S.